



Ajuntament  
de Barcelona



# **El desplegament de la Renda Garantida de Ciutadania a la metròpoli de Barcelona: costos, cobertura i intensitat protectora**

Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona

**El desplegament de la Renda Garantida de Ciutadania a la metròpoli de Barcelona: costos, cobertura i intensitat protectora**

Equip investigador:

Lara Navarro-Varas, Irene Cruz i Sergio Porcel

Bellaterra, desembre 2019

## ÍNDEX

<b>Introducció. De la Renda Mínima d'Inserció a la Renda Garantida de Ciutadania: un nou sistema de garantia de rendes a Catalunya.....</b>	<b>5</b>
<b>1. La Renda Garantida de Ciutadania en el context de la xarxa autonòmica de garantia d'ingressos .....</b>	<b>8</b>
<b>2. Estimant la Renda Garantida de Ciutadania a la metròpoli de Barcelona: aspectes metodològics.....</b>	<b>11</b>
<b>3. El cost del desplegament total de la Renda Garantida de Ciutadania a l'àrea metropolitana de Barcelona .....</b>	<b>15</b>
<b>4. L'efecte de la Renda Garantida Ciutadania en la reducció de la pobresa a la metròpoli de Barcelona.....</b>	<b>21</b>
<b>5. El perfil social dels beneficiaris (estimats) de la Renda Garantida de Ciutadania a Barcelona.....</b>	<b>25</b>
<b>6. Elements de validació de la simulació estadística.....</b>	<b>29</b>
<b>Conclusions.....</b>	<b>31</b>
<b>Referències bibliogràfiques.....</b>	<b>33</b>
<b>Annex estadístic.....</b>	<b>35</b>



## **INTRODUCCIÓ. DE LA RENDA MÍNIMA D'INSERCIÓ A LA RENDA GARANTIDA DE CIUTADANIA: UN NOU SISTEMA DE GARANTIA DE RENDES A CATALUNYA**

Al mes de setembre de l'any 2017 entrava en vigor la Renda Garantida de Ciutadania (RGC)<sup>1</sup>, iniciant-se així una nova etapa del sistema de garantia de rendes català. Aprovada al Parlament de Catalunya amb l'impuls d'una Iniciativa Legislativa Popular (ILP), la RGC pren el relleu del que fins ara era el programa de renda mínima de la Generalitat de Catalunya, la Renda Mínima d'Inserció (RMI).

La RMI havia estat, d'ençà la seva posada en marxa l'any 1990, la prestació emblemàtica del sistema català de serveis socials vers les necessitats materials i instrumentals de la població en edat laboral i l'última xarxa disponible de prestacions públiques de caràcter assistencial. En el seu disseny, la RMI tenia un caràcter subsidiari, en la mesura que cobria els dèficits d'altres esquemes de protecció, i finalista, ja que intentava donar resposta a dos objectius diferents: satisfer les necessitats vitals bàsiques, no únicament del beneficiari, sinó també de la resta de membres que formen part de la unitat familiar, i facilitar la inserció social i laboral del beneficiari (Purcalla, 2006). En definitiva, durant el seu període d'implantació, aquesta prestació, amb les seves virtuts i els seus dèficits, havia estat donant cobertura a la creixent diversitat de perfils i situacions de privació econòmica que estaven emergint en aquell moment (Rodríguez, 2009; Casado, Blasco i Ferrer, 2010; Gutiérrez, 2014).

Tanmateix, a l'estiu de 2011<sup>2</sup>, en un dels moments més punyents de la darrera crisi econòmica, es van introduir un conjunt de canvis normatius en aquest programa que van acabar transformant la seva naturalesa inicial. Fonamentalment, amb aquesta reforma (1) es restringeix l'accés a la RMI, exclouent a totes les persones amb una problemàtica de "naturalesa laboral", ja sigui per la pèrdua del lloc de treball o per la precarització de les condicions laborals, (2) endureix les condicions per evitar la complementarietat amb altres prestacions assistencials, (3) introdueix un llindar màxim a la prestació incloent-hi els complements, (4) limita a 5 anys la durada màxima, (5) amplia a 2 anys la residència acreditada a Catalunya per rebre la prestació, i finalment (6) restringeix el dret a la prestació, condicionant la seva concessió a la disponibilitat pressupostària, és a dir, perd la consideració de dret subjectiu. De facto, aquesta reforma limita el poder d'acció de la RMI vers la nova pobresa, tot en un moment en què,

---

<sup>1</sup> Aprovada a la Llei 14/2017, de 20 de juliol, de la Renda Garantida de Ciutadania.

<sup>2</sup> Primer, mitjançant la Llei 7/2011, de mesures fiscals i financeres, i, poc després, amb el Decret 384/2011.

com a conseqüència de la gran crisi financera, en poc més de tres anys s'havien multiplicat per cinc els sol·licitants de la prestació i per tres els titulars que la rebien (Gutiérrez, 2014). És en aquest context en què s'origina el moviment de la ILP, com a resposta a aquesta reforma i per un nou programa de renda garantida més ambiciós, el qual es culmina sis anys després amb l'aprovació al Parlament de Catalunya de la RGC.

Entre d'altres coses, amb la RGC es recupera el reconeixement de la prestació com a dret subjectiu, s'elimina el requisit de "dificultat social afegida"<sup>3</sup> i s'eleva la quantia percebuda per part dels beneficiaris i beneficiàries. Tot plegat, com ja s'ha dit, significa un canvi substancial en el sistema de garantia de rendes català, però, malgrat els avenços en el disseny de la prestació, la seva posada en marxa ha estat més aviat decebedora. Principalment, pels diversos problemes de gestió que s'han produït durant aquests dos primers anys de funcionament. Entre els més importants es poden assenyalar els següents: el col·lapse per iniciar els tràmits de la prestació, el llarg termini de les resolucions, la confusió en les respostes a les sol·licituds, la manca d'un reglament que permeti el seu correcte desenvolupament, la desconexió amb els serveis socials (la porta d'entrada de la RGC és el Servei d'Ocupació de Catalunya), la manca de transparència d'elements i dades que permetin la seva avaluació, etc. Tot plegat s'ha traduït en un elevat percentatge de sol·licituds denegades<sup>4</sup>, generant una cobertura molt inferior a l'esperada. Un altre element important que s'ha de tenir present de la posada en marxa de la RGC és el desplegament progressiu de la quantia total prevista de la prestació, situada al mateix nivell que l'IRSC<sup>5</sup>. El desplegament total es preveu en quatre anys, de manera que l'any 2017 es comença amb un 85% de l'IRSC, l'any 2018 passa a ser del 91%, aquest any 2019 ha estat del 97%, fins arribar a l'abril del 2020 al 100% IRSC.

L'objectiu principal d'aquest estudi és ampliar el coneixement sobre determinats aspectes de la RGC a Barcelona i la seva àrea metropolitana. Particularment, s'aborden qüestions com ara el nivell de cobertura, els costos de la seva implementació o els seus

---

<sup>3</sup> El Decret 348/2011 va establir com a requisit dels beneficiaris de la PIRMI que havien d'acusar una dificultat social afegida als ingressos baixos com per exemple problemes demostrables de salut física o mental, monoparentalitat, exclusió social o violència de gènere.

<sup>4</sup> De les sol·licituds valorades durant el primer any d'allò que es coneix com el col·lectiu SOC (47.232), només es van aprovar el 8% i el 75% van ser denegades per incomplir els requisits. Des del 2018 fins ara (2019), les sol·licituds aprovades han ascendit fins al 31% i les denegacions han baixat pràcticament al 60%. No obstant, la cobertura continua sent baixa. Entre els motius d'incompliment de requisits hi destaca: superar els ingressos establerts a la llei, el treball a jornada completa o parcial del titular a algun dels beneficiaris/es i no acreditar la residència continuada i efectiva a Catalunya.

<sup>5</sup> L'Indicador de Renda de Sufficiència (IRSC) té actualment un valor de 7.967,73 €/anuals, segons el que va fixar la Llei 4/2017, del 28 de març, de pressupostos de la Generalitat de Catalunya per al 2017, encara vigent.

efectes en la reducció de la pobresa i la desigualtat a la metròpoli. L'anàlisi es realitza a través d'una simulació estadística realitzada sobre els paràmetres del desplegament total de la prestació. Les fonts de dades a partir de les quals es treballa són les Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida, 2017-2018 i l'Enquesta d'Usuaris de Serveis Socials de l'Ajuntament de Barcelona, realitzada l'any 2016.

L'informe s'estructura en sis apartats. En el primer, s'expliquen els principals elements que caracteritzen la RGC, al mateix temps que es contextualitza a aquesta prestació de garantia de rendes en relació a la resta de programes que existeixen a l'Estat espanyol. En el segon apartat, s'expliquen els detalls metodològics més rellevants de la simulació estadística que s'ha portat a terme per realitzar les estimacions de la RGC a l'àrea metropolitana de Barcelona. El tercer apartat es dedica a presentar les estimacions de cobertura i les de costos. En el quart apartat s'analitza principalment la capacitat que demostra la prestació per reduir la població en risc de pobresa. En el cinquè apartat, es realitza una caracterització dels diferents perfils de beneficiaris i beneficiàries (estimats). Finalment, en el sisè apartat, es realitza un contrast entre algunes de les dades publicades dels registres administratius de la RGC i alguns resultats de la simulació estadística a mode de validació del mètode utilitzat en les estimacions. Per acabar, l'informe es tanca amb un breu apartat de conclusions on es recullen les principals idees i reflexions que s'extreuen d'aquesta recerca.

## 1. LA RENDA GARANTIDA DE CIUTADANIA EN EL CONTEXT DE LA XARXA AUTONÒMICA DE GARANTIA D'INGRESSOS

El sistema de garantia d'ingressos inclou totes aquelles prestacions o programes d'últim recurs orientades a oferir un suport econòmic amb el qual evitar o minimitzar la situació de pobresa dels individus i de les persones que estan al seu càrrec. A l'Estat espanyol aquest sistema de protecció està configurat per un conjunt de programes finançats, regulats i gestionats des de diferents nivells de l'Administració (Aguilar-Hendrikson, Arriba i Moreno, 2019). D'una banda, formen part d'aquests tipus de suports econòmics, els subsidis d'atur de caràcter assistencial i les pensions no contributives, els quals pivoten sobre l'Administració central. D'altra banda, també hi formarien part els programes de rendes mínimes, els quals recauen en els governs autonòmics. La RGC s'enquadra en aquest segon grup d'esquemes de protecció social, essent el programa de renda mínima de Catalunya.

El sistema de programes autonòmics de rendes mínimes a l'Estat espanyol es va anar configurant durant els anys 90 del passat segle i actualment ja està configurat per 17 programes, un per cada comunitat autònoma, als quals s'han de sumar també els dos de les ciutats autònomes, Ceuta i Melilla. En general, aquest sistema es caracteritza per generar uns efectes de reducció de pobresa molt moderats en relació al d'altres països europeus, tot i que amb algunes excepcions destacables, com són els casos del País Basc, Navarra i Astúries (Aguilar-Hendrikson et al., 2019). Els principals dèficits que presenten aquests tipus de programes en aquest sentit estan relacionats sobretot amb dos elements: la baixa cobertura que ofereixen i les baixes quanties de les prestacions (Noguera, 2019). Es tracta també d'un sistema de protecció summament heterogeni, la qual cosa s'explica per la manera en què s'ha anat construint (Ayala, Arranz, García-Serrano i Martínez-Virto, 2016; Aguilar-Hendrikson et al., 2019; Noguera, 2019). Les divergències es produeixen en pràcticament tots els aspectes que conformen el disseny d'aquests tipus de programes, des dels criteris d'el·ligibilitat dels beneficiaris i beneficiàries a les quanties de la prestació, així com també en la compatibilitat amb altres tipus d'ingressos, ja siguin del treball o d'altres tipus de prestacions (SiiS-Centro de Documentación y Estudios, 2020).

En el cas de la RGC, bàsicament, tenen dret a rebre aquesta prestació aquelles persones que no han disposat d'ingressos superiors a l'IRSC durant els darrers 6 mesos, sempre que es donin les següents condicions: a) tenir més de 23 anys, amb algunes excepcions com ara tenir menors o persones incapacitades a càrrec o ser víctima de



violència masclista; b) estar empadronat a Catalunya amb residència legal continuada durant els 24 mesos anteriors a la data de sol·licitud de la prestació; c) no treballar en el moment de la sol·licitud, llevat de les persones que encapçalin llars monoparentals amb contractes de jornada parcial, i no haver cessat voluntàriament llur activitat laboral dins dels dotze mesos anteriors a la sol·licitud de la prestació; d) no disposar de patrimoni més enllà de l'habitatge habitual<sup>6</sup>.

S'ha de tenir present que a l'hora de calcular el nivell d'ingressos dels sol·licitants no es computen com a renda les ajudes que es deriven de la Llei de Dependència, les beques escolars de menjador i transport, les d'urgència per a evitar desnonaments, les beques públiques per a estudiar (de batxillerat o universitàries). Per altra banda, la RGC es mostra compatible amb els ingressos per treball, només en els casos de persones que formin part de llars monoparentals i treballin a jornada parcial, així com amb les prestacions socials amb quanties inferiors al que estableix el llindar de l'IRSC. Especialment, els subsidis d'atur i les pensions no contributives.

La quantia de la prestació es defineix en funció de la composició de la unitat de convivència i tenint el llindar de l'IRSC com a referència. Quan la prestació arribi al seu desplegament total, previst per l'abril de 2020, la quantia serà del 100% de l'IRSC per el titular de la prestació (664 €/mensuals, actualment), més un 50% de l'IRSC per el segon membre de la llar, més 100 €/mensuals addicionals per cada fill, amb un màxim de tres. Per tant, l'import màxim de la prestació s'estableix en 1.200 €/mensuals, l'equivalent a una parella amb tres fills. A més, el programa també preveu un complement de 150 €/mensuals addicionals, condicionats a la participació per part del titular de la prestació en un pla d'inserció social o laboral. Aquesta opció només s'aplica en aquells perfils que es consideren activables en termes laborals. Aquest nivell de quanties, situa a la RGC entre les més elevades de l'Estat espanyol, pel que fa als primers membres de la llar, només superada per el País Basc (693,73 €/mensuals) i molt similar a la del programa valencià (665 €/mensuals), i també en el cas de les quanties màximes per les llars més nombroses, només superada per Navarra (1.247, 25 €/mensuals per llars de 6 membres).

---

<sup>6</sup> Per una descripció més detallada dels criteris de l'el·ligibilitat es pot consultar la web del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies de la Generalitat de Catalunya:  
[https://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/ambits\\_tematics/pobresa\\_i\\_inclusio\\_social/renda\\_garantida\\_ciutadania/](https://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/ambits_tematics/pobresa_i_inclusio_social/renda_garantida_ciutadania/)

En canvi, pel que fa a la despesa pública per habitant destinada a aquests programes de rendes mínimes per part de les diferents comunitats autònomes és el País Basc qui marca les diferències respecte la resta. La Renta de Garantía de Ingresos (RGI), que és com s'anomena el programa de renda mínima basc, va ser pioner a tot l'estat, posant-se en marxa a finals dels anys 80 i amb un rendiment actual en termes de reducció de la pobresa equiparable al de molts programes similars dels països europeus més avançats socialment (Sanzo, 2013; 2019). Mentre que la RGI se situa en els 201,36 €/anuals per habitant, la RGC a Catalunya se situa en uns 31,79 €/anuals per habitant, molt lluny també del que destinen Navarra (159,27 €/anuals per habitant) i Astúries (121,84 €/anuals per habitant) (SiiS-Centro de Documentación y Estudios, 2020).

En síntesi, la RGC apareix en el context de la xarxa autonòmica de garantia d'ingressos com una de les més generoses en termes de quanties, però, en canvi, se situa en el tram intermedi d'inversió pública. Aquests paràmetres, aparentment contraposats, només es podrien explicar per diferents situacions: un volum reduït de la població potencialment beneficiària; unes pautes de *non take-up*<sup>7</sup> molt elevades; o simplement per una taxa de cobertura baixa, que és el que presumiblement està oferint la RGC durant aquests primers anys d'implementació segons les primeres dades publicades. Tanmateix, com ja s'ha expressat a la introducció, al llarg d'aquest informe s'analitzarà més en profunditat el funcionament de la RGC a l'àmbit metropolità de Barcelona.

---

<sup>7</sup> *Non take-up* és com s'anomena el fenomen que es produeix quan població que reuneix els criteris per percebre una prestació social no la sol·licita.

## 2. ESTIMANT LA RENDA GARANTIDA DE CIUTADANIA A LA METRÒPOLI DE BARCELONA: ASPECTES METODOLÒGICS

Tal com ja s'ha dit, l'objectiu principal d'aquest estudi és realitzar una simulació del desplegament total de la RGC —previst per l'abril del 2020—, amb la qual poder obtenir una aproximació tant dels costos d'aquesta prestació com de la seva cobertura social en el context de la metròpoli de Barcelona. Aquesta simulació s'ha realitzat a partir de les Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida 2017-2018<sup>8</sup>, la font de dades de referència per analitzar els ingressos de la població metropolitana, construïda per l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona i Idescat a partir de l'Enquesta de Condicions de Vida. Però, malgrat que aquesta font de dades proveeix àmpliament d'informacions molt útils per realitzar aquest exercici, hi ha hagut alguns aspectes dels criteris de concessió de la RGC que no s'han pogut operativitzar correctament. Tenir present aquesta limitació és molt important a l'hora d'acabar d'interpretar els resultats de l'anàlisi, és per això que a continuació s'especifiquen els detalls metodològics de la simulació que s'ha dut a terme.

S'han realitzat les següents passes:

- a) Primera selecció del conjunt de persones potencialment beneficiàries, **persones de 23 anys o més (o d'edat inferior amb infants a càrrec)**.
- b) Es computen els **ingressos familiars l'any anterior a la realització de l'enquesta, sense comptabilitzar les *Ajudes per estudis***. Aquest tipus de prestacions, segons estableix la Llei 14/2017, no computen com a ingressos a l'hora de situar el potencial beneficiari en relació al llindar econòmic que dona accés a la RGC. Les EMCV identifiquen les *Ajudes per estudis*, però, malauradament, no permeten distingir les *prestacions de dependència*, ni les *beques escolars de menjador i de transport*, que tampoc es comptabilitzen segons la llei. Per tant, aquesta serà una primera limitació de la simulació.
- c) S'identifiquen les llars i les persones amb **ingressos mensuals inferiors al 100% de l'IRSC**, que és el llindar de renda que s'estableix per tenir accés a la RGC i que, a més, coincideix amb la quantia de la prestació en el seu

---

<sup>8</sup> Més informació sobre els aspectes metodològics d'aquesta Font de dades es poden consultar en aquest enllaç: <https://iermb.uab.cat/es/encuestas/cohesion-social-urbana/>

desplegament total, tot en funció de la composició de la llar. La taula 1 il·lustra el límit d'ingressos dels llindars de renda basats en l'IRSC d'acord amb el nombre de persones que formen la llar. La llei estableix que per ser perceptor/a de la RGC s'ha d'haver patit una insuficiència d'ingressos (renda per sota del llindar establert) durant els 6 mesos anteriors a la sol·licitud<sup>9</sup>. Malauradament, aquest element tampoc es pot introduir en la simulació realitzada a partir de les EMCV, ja que únicament aporten informació de la renda anual. Per tant, a la simulació només es pot identificar la insuficiència d'ingressos a partir de les rendes anuals dividides per 12 per obtenir un import mensual per contrastar-lo amb l'IRSC mensual.

**Taula 1. Límit d'ingressos mensuals per percebre la RGC (desplegament complet)**

Membres unitat familiar	Import mensual	% IRSC
1 membre	664 €	100%
2 membres	996 €	150%
3 membres	1.096 €	165%
4 membres	1.196 €	180%
5 membres o més	1.208 €* <sup>*</sup>	182%

\* Quantia màxima.

Font: Departament de Treball, Afers Socials i Família, Generalitat de Catalunya.

- d) Es controla que cap de les persones seleccionades compti amb **ingressos patrimonials més enllà de l'habitatge habitual**. Això es realitza mitjançant les variables que contemplen les EMCV pels ingressos del lloguer de béns immobles (*Renta neta procedente del alquiler de una propiedad o terreno en el año anterior al de la encuesta*) i per altres tipus de rendiments del capital (*Intereses, dividendos y ganancias netas de inversiones de capital en empresas no constituidas en sociedad en el año anterior al de la encuesta*).

A banda de les cobertures parcials que es poden realitzar en relació a alguns d'aquests criteris, cal assenyalar que queda un altre criteri sense controlar, el de la residència mínima de 24 mesos a Catalunya, ja que és una informació que no està disponible a les EMCV.

<sup>9</sup> La Llei 1/2020, del 17 de febrer, de modificació de la Llei 14/2017, de la renda garantida de ciutadania, redueix aquest requisit a dos mesos.

Aplicant aquests paràmetres sobre les dades estadístiques s'han creat **cinc perfils de perceptors de la RGC**, atenent a les diferents vies que contempla la llei (quadre 2). Aquests perfils es generen partint dels requisits mínims anteriors i introduint d'altres elements de control com l'*edat*, la *presència d'infants a la llar*, l'*activitat dels membres de la llar en edat potencialment activa (darrers 3 mesos)*, els *ingressos procedents d'altres prestacions socials (atur, jubilació, invalidesa, supervivència)*, i *monoparentalitat*. A més, més enllà dels supòsits que reconeix la llei, s'ha creat un sisè perfil (perfil E), que respon als criteris generals d'insuficiència d'ingressos, però que no inclou la resta de criteris addicionals que limiten la participació laboral i/o l'accés a diferents tipus de prestacions. Aquest perfil serveix com a referència comparativa de quin abast tindria la RGC amb uns criteris d'elegibilitat menys restrictius i sobretot compatibles amb altres tipus d'ingressos.

Si més d'una persona dins d'una llar compleix els requisits d'elegibilitat, es prioritza aquella que, dins del marc del marc de les EMCV es considera com **la primera persona responsable de l'habitatge**, que passa a considerar-se com a *títular* de la prestació. S'entén per *beneficiaris* totes les persones residents a una llar on algun membre rebi la RGC.

Aplicant aquest tractament a les dades de les EMCV, la simulació del desplegament total de la RGC s'ha realitzat per l'àmbit de l'**àrea metropolitana de Barcelona**, atenent a la **situació socioeconòmica de la població l'any 2017-2018**.

**Taula 2. Característiques dels perfils de beneficiaris en la simulació de la RGC**

<b>Perfil</b>	<b>Criteris</b>
Tots els perfils	Tenir unes rendes anuals (excloent transferències per estudis) al conjunt de la llar inferiors al llindar anual IRSC (d'acord amb la mida de la llar). No tenir patrimoni més enllà de l'habitatge principal, ni ingressos patrimonials.
<b>Criteris addicionals de cada perfil</b>	
A: Sense rendes del treball, població activable	Persones de 23 a 64 anys o menors de 23 amb infants a càrrec Ningú treballant a la llar (darrers 3 mesos) Sense ingressos al conjunt de la llar procedents de prestacions d'atur, jubilació, invalidesa, supervivència (any de la renda) No ser famílies monoparentals
B1: Monoparentals sense rendes del treball, població activable	Persones de 23 a 64 anys o menors de 23 amb infants a càrrec Ningú treballant a la llar (darrers 3 mesos) Sense ingressos al conjunt de la llar procedents de prestacions d'atur, jubilació, invalidesa, supervivència (any de la renda) Ser famílies monoparentals
B2: Monoparentals amb rendes del treball	Persones de 23 a 64 anys o menors de 23 amb infants a càrrec Famílies monoparentals La persona adulta ha estat ocupada a temps parcial (darrers 3 mesos) Sense ingressos al conjunt de la llar procedents de prestacions d'atur, jubilació, invalidesa, supervivència (any de la renda)
C: Complement a prestacions d'atur	Persones de 23 a 64 anys o menors de 23 amb infants a càrrec Tots els membres de la llar actius en atur (darrers 3 mesos) Amb ingressos procedents de prestacions d'atur a la llar Sense ingressos al conjunt de la llar procedents de prestacions jubilació, invalidesa, o supervivència (any de la renda)
D: Complement a prestacions de jubilació o inactivitat	Persones de 23 i més anys (o menors de 23 amb infants a càrrec) que no treballen (però no estan aturats) Cap persona ocupada a la llar Amb ingressos al conjunt de la llar procedents de prestacions jubilació, invalidesa, o supervivència (any de la renda) Sense ingressos al conjunt de la llar procedents de prestacions d'atur
E: Grup de control, menys restriccions	No formar part de cap altre perfil

Font: elaboració pròpia.

### 3. EL COST DEL DESPLEGAMENT TOTAL DE LA RENDA GARANTIDA DE CIUTADANIA A L'ÀREA METROPOLITANA DE BARCELONA

D'acord a la metodologia assenyalada, l'estimació dels beneficiaris i beneficiàries de la RGC desplegada en la seva totalitat a l'àrea metropolitana de Barcelona seria l'any 2017-2018 de poc més de 57.000 individus, un 1,8% del conjunt de la població metropolitana (taula 3). La prestació arribaria a més de 29.000 llars, el 2,2% de totes les unitats familiars metropolitanes. La distribució territorial dins de la metròpoli seria desigual, gairebé dos terços de la població beneficiària estimada resideix a la primera corona metropolitana (resta àrea metropolitana de Barcelona) i l'altre terç restant a la ciutat central. Concretament, al municipi de Barcelona, els beneficiaris es xifren en 20.837 individus (1,3% dels residents) i gairebé 11.000 llars (1,6% de les llars residents), mentre que a la resta de l'àrea metropolitana els registres serien de 36.278 individus (2,2%) i 18.157 llars (2,8%).

**Taula 3. Població i llars beneficiàries estimades de la RGC. Àrea metropolitana de Barcelona, 2017-2018**

	Població beneficiària estimada (Absoluts)	Població beneficiària estimada (%)	Llars beneficiàries estimades (Absoluts)	Llars beneficiàries estimades (%)	Distribució territorial de la població beneficiària estimada (%)
Barcelona	20.837	1,3	10.986	1,6	36,5
Resta àrea metropolitana de Barcelona	36.278	2,2	18.157	2,8	63,5
Àrea metropolitana de Barcelona	57.115	1,8	29.143	2,2	100,0

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'IERMB i Idescat, Estadístiques metropolitanes sobre condicions de vida, 2017-2018.

La simulació permet saber també la quantitat de beneficiaris i beneficiàries de la RGC que hi hauria segons els diferents tipus que reconeix la llei. A la taula 4 es pot veure la distribució de la població potencialment beneficiària, segons aquests perfils i per corones metropolitanes. El resultat més rellevant de l'estimació realitzada és que el gruix dels beneficiaris de la metròpoli de Barcelona es corresponen amb els perfils A (24,7%), C (34,1%) i D (26,1%). El perfil C, que es correspon amb aquells beneficiaris i beneficiàries que ja reben alguna prestació per situació d'atur, és el majoritari, aglutinant més d'un terç dels individus. En aquests casos, la RGC complementa l'import de la prestació que ja es rep fins el que marca l'IRSC segons la composició de les llars. És la mateixa situació que el perfil D, que englobaria aquells beneficiaris que reben també ja alguna pensió (no contributiva), tot i que en aquest cas per motius d'inactivitat (jubilació,

invalidesa o supervivència). Aquest grup conformaria pràcticament una quarta part dels beneficiaris i beneficiàries estimats a l'àrea metropolitana de Barcelona. I el tercer perfil més ampli, el A, que agruparia també aproximadament una quarta part de la població beneficiària estimada, es correspondria amb població que no rep cap mena d'ingrés i que es considera activable en relació al mercat de treball. Segons la llei aquest perfil de beneficiaris és susceptible de rebre un complement de 150€, condicionat a la participació en un pla d'inserció social o laboral<sup>10</sup>.

Els grups de beneficiaris estimats més minoritaris es corresponen amb els dos perfils associats amb la monoparentalitat, el B1 i el B2, la qual cosa és lògica degut al seu reduït pes poblacional. El B1 constitueix el 9% de la població beneficiària metropolitana i respon a la versió de monoparentalitat sense ingressos. Aquest perfil també és activable en relació al mercat de treball com el perfil A. El B2 és el que reuneix una proporció menor de beneficiaris estimats (6,1%) i agrupa a persones que viuen a llars monoparentals que reben ingressos per treball. Aquest és l'únic cas en què la llei preveu que la RGC pugui ser compatible a les rendes del treball, sempre i quan siguin inferiors a l'IRSC i la dedicació a la feina sigui a jornada parcial.

**Taula 4. Població beneficiària estimada de la RGC segons perfils. Àrea metropolitana de Barcelona, 2017-2018**

		Perfil A	Perfil B1	Perfil B2	Perfil C	Perfil D	Total
Barcelona	Població beneficiària estimada	3.374	1.969	806	5.924	8.765	20.837
	% sobre el total població	0,2	0,1	0,1	0,4	0,5	1,3
	% sobre el total beneficiaris estimats	16,2	9,4	3,9	28,4	42,1	100,0
Resta AMB	Població beneficiària estimada	10.719	3.196	2.691	13.542	6.130	36.278
	% sobre el total població	0,7	0,2	0,2	0,8	0,4	2,2
	% sobre el total beneficiaris estimats	29,5	8,8	7,4	37,3	16,9	100,0
Total AMB	Població beneficiària estimada	14.092	5.165	3.498	19.466	14.895	57.115
	% sobre el total població	0,4	0,2	0,1	0,6	0,5	1,8
	% sobre el total beneficiaris estimats	24,7	9,0	6,1	34,1	26,1	100,0

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'IERMB i Idescat, Estadístiques metropolitanes sobre condicions de vida, 2017-2018.

De tots aquests perfils de beneficiaris, els A i els B, aproximadament un 40%, es correspondrien amb els beneficiaris tradicionals de l'antiga Renda Mínima d'Inserció (RMI). Es tractaria de més de 22.000 beneficiaris, un 0,7% de la població metropolitana. En canvi, una mica més del 60% (perfils C i D) es correspondrien amb les noves

<sup>10</sup> En la simulació, davant la impossibilitat de poder identificar la població que realitza (o no) els cursos d'inserció laboral, s'ha imputat per defecte aquest import complementari (150€) a totes aquelles persones susceptibles de ser activables en relació al mercat de treball (perfils A i B1).



situacions que cobreix la RGC, basades en la complementarietat d'altres prestacions. Aquests beneficiaris sumarien uns 34.000 individus, un 1,1% de la població metropolitana.

A la mateixa taula 4 es pot observar també una pauta diferenciada pel que fa a la composició dels beneficiaris estimats al municipi de Barcelona i a la resta de l'àrea metropolitana. A la ciutat central, el 42,1% dels beneficiaris estimats són del perfil D, essent clarament el perfil majoritari. En canvi, a la primera corona metropolitana destaca l'elevada proporció de beneficiaris de perfil A (29,5%) que, juntament amb el C (37,3%), conformarien gairebé el 70% dels beneficiaris estimats en aquests àmbit territorial. Per tant, mentre que al municipi de Barcelona predominen més entre els beneficiaris potencials perfils associats a persones inactives que reben ja pensions no contributives, en el cas de la resta de l'àrea metropolitana destaquen més els perfils en edat potencialment activa amb dificultats d'inserció laboral.

Com s'ha esmentat anteriorment, la simulació inclou també un perfil teòric, el perfil E. L'anàlisi d'aquest perfil permet tenir una idea dels beneficiaris potencials que, tot i tenir insuficiència d'ingressos, no poden percebre la RGC per algun tipus d'incompatibilitat afegida. En aquest sentit, és una mesura de com la RGC ampliaria la seva cobertura en el cas de reduir les seves restriccions, basant-se únicament en cobrir la insuficiència d'ingressos. Com es pot observar a la taula 5, segons les estimacions realitzades, a l'àrea metropolitana de Barcelona el perfil E és significativament més nombrós (127.466 individus) que els beneficiaris estimats de la RGC (resta de perfils, 57.115 individus). En termes relatius es pot dir que el 4% de la població metropolitana no compta amb un nivell d'ingressos mínim per a atendre les necessitats bàsiques d'una vida digna tenint com a referència el llindar que estableix l'IRSC, però tampoc genera drets per accedir a la RGC. Tal i com indiquen els resultats, només el 30,9% de la població metropolitana amb ingressos insuficients compleix els requisits per rebre la RGC, mentre que gairebé un 70% es queda fora. A la ciutat de Barcelona, aquest últim percentatge augmentaria fins el 75%.

**Taula 5. Població amb ingressos inferiors al llindar de l'IRSC segons perfils (incloent perfil E). Àrea metropolitana de Barcelona, 2017-2018**

		Total Perfils A-D	Perfil E	Total Perfils A-E
Barcelona	(N) Població ingressos <IRSC	20.837	63.181	84.018
	(%) Total població	1,3	3,9	5,2
	(%) Població ingressos <IRSC	24,8	75,2	100,0
Resta àrea metropolitana de Barcelona	(N) Població ingressos <IRSC	36.278	64.285	100.563
	(%) Total població	2,2	4,0	6,2
	(%) Població ingressos <IRSC	36,1	63,9	100,0
Àrea metropolitana de Barcelona	(N) Població ingressos <IRSC	57.115	127.466	184.581
	(%) Total població	1,8	4,0	5,7
	(%) Població ingressos <IRSC	30,9	69,1	100,0

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'IERMB i Idescat, Estadístiques metropolitanes sobre condicions de vida, 2017-2018.

El principal motiu pel qual aquesta població amb insuficiència d'ingressos no compleix els requisits que estableix la RGC és que algun dels membres de la llar hauria estat ocupat dos o més mesos durant el darrer trimestre de l'any (87% dels casos al perfil E). Això, posa de manifest la rellevància del que alguns experts han assenyalat com a "oportunitat perduda" de la RGC, al·ludint a les incompatibilitats que presenta la prestació amb les rendes del treball (Noguera, 2017). El segon motiu més habitual és que en aquelles llars on tots els membres es consideren no activables, no existeixi cap prestació a la llar, fet que els exclouria per rebre un complement (11% dels casos al perfil E). Per últim, en menor mesura, també es donen incompatibilitats amb altres tipus de prestacions rebudes a la llar (per exemple, una de jubilació alhora que una d'atur, 2% dels casos al perfil E). En definitiva, allò que mostren les particularitats dels casos dins del Perfil E és que els criteris d'elegibilitat de la RGC acaben sent molt restrictius, fet que, com es veurà més endavant, es tradueix en què la seva cobertura sigui baixa i la seva incidència sobre la reducció de la pobresa també.

Una vegada estimats els beneficiaris de la RGC a l'àrea metropolitana de Barcelona, es pot simular també el cost que tindria el desplegament total d'aquesta prestació (taula 6). Segons els resultats obtinguts, aquest cost ascendeix als 16,1 milions d'euros mensuals. La prestació mitjana per llar beneficiària es situa en els 552 €/mensuals, 506 €/mensuals al municipi de Barcelona i 579 €/mensuals a la resta de l'àrea metropolitana. També es pot observar que els costos de la implementació de la RGC totalment desplegada serien la meitat a la ciutat central (5,6M €/mensuals) en relació a la primera corona metropolitana (10,5M €/mensuals).

**Taula 6. Cost mensual estimat de la RGC (desplegament total). Àrea metropolitana de Barcelona, 2017-2018**

	Barcelona	Resta àrea metropolitana de Barcelona	Àrea metropolitana de Barcelona
Prestació mitjana per llar (€/mensuals)	506 €	579 €	552 €
Cost total (milions euros)	5,6	10,5	16,1

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'IERMB i Idescat, Estadístiques metropolitanes sobre condicions de vida, 2017-2018.

Pel que fa els costos segons perfils, s'ha de tenir present, en primer lloc, que els perfils A i B1 es corresponen amb persones considerades activables en relació al mercat de treball i que són susceptibles de rebre un complement de 150 €/mensuals si participen en els plans d'inserció que s'ofereixin. Com ja s'ha explicat anteriorment, en la simulació s'ha imputat aquesta quantia per defecte a tots els casos d'aquests perfils, partint de la hipòtesi que serà l'opció clarament majoritària entre aquests tipus de beneficiaris. Això fa, per tant, que aquests dos perfils sumin el dispendi més elevat en RGC, malgrat que representen només un terç dels beneficiaris estimats a l'àrea metropolitana de Barcelona. La despesa en aquests perfils se situaria al voltant dels 7 i dels 2 milions d'euros mensuals, respectivament. En el cas del perfil A la prestació mitjana per llar és de 980 €/mensuals, mentre que en cas del perfil B1 aquesta quantia és encara més elevada (1.270 €/mensuals).

**Taula 7. Cost mensual estimat de la RGC (desplegament total) segons perfils. Àrea metropolitana de Barcelona, 2017-2018**

	Perfil A	Perfil B1	Perfil B2	Perfil C	Perfil D	Total
Prestació mitjana per llar (€/mensuals)	980	1.270	301	415	273	552
Cost total (milions euros)	7,0	2,0	0,5	4,2	2,3	16,1

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'IERMB i Idescat, Estadístiques metropolitanes sobre condicions de vida, 2017-2018.

En el cas del perfil B2 (famílies monoparentals amb rendes del treball), totes les rendes del treball provenen de contractes a temps parcial. En aquest cas, la prestació econòmica de la renda garantida de ciutadania representa la diferència entre les rendes del treball i el llindar IRSC de la llar. L'import mensual mitjà és d'aproximament 300 €/mensuals. Les quanties assignades als perfils C i D també segueixen aquestes lògica de complementaritat, en aquest cas en relació a d'altres prestacions o pensions, i les quanties mitjanes per llar de la RGC es xifren en aquests casos en 415 €/mensuals i 273 €/mensuals, respectivament.

En definitiva, l'estimació del cost anual del desplegament complet de la RGC a l'àrea metropolitana de Barcelona ascendeix, segons aquesta estimació basada en la situació de l'any 2017-2018, a 193,2 milions d'euros<sup>11</sup>. Això significa un augment substancial respecte la despesa real executada l'any 2016 en concepte de la RMI, el qual va ser aproximadament d'uns 40 milions d'euros (Navarro-Varas, Porcel i Cruz, 2019). No obstant, si es té en compte la despesa per habitant metropolità se situaria en els 59,4 €/anuals, una xifra que se situa molt lluny respecte els programes de garantia d'ingressos més generosos de l'Estat espanyol, com ara el basc (201,36 €/anuals per habitant), el navarrès (159,27 €/anuals per habitant) o l'asturià (121,84 €/anuals per habitant).

---

<sup>11</sup> Si s'incorporés també el perfil E la despesa augmentaria 331,2 milions d'euros anuals més.

#### 4. L'EFECTE DE LA RENDA GARANTIDA CIUTADANIA EN LA REDUCCIÓ DE LA POBRESA A LA METRÒPOLI DE BARCELONA

L'objectiu principal que persegueix la implantació de la RGC és mirar d'assegurar uns ingressos mínims a les persones i a les unitats familiars per a que puguin dur una vida digna. És a dir, configurar una darrera xarxa de protecció social. Com s'ha explicat anteriorment, la RGC vincula el llindar d'aquests ingressos mínims amb el que estableix l'IRSC. Ara bé, cal tenir en compte que aquest llindar és considerablement inferior a la mesura estàndard de la insuficiència d'ingressos que es fa servir més habitualment al context europeu: el llindar de risc de pobresa relativa<sup>12</sup>. Des d'aquest punt de vista, a priori, és esperable que la RGC no sigui suficient per acabar amb el conjunt de la pobresa, tal i com es mesura oficialment en el context europeu, però, en canvi, sí que seria desitjable que tingués capacitat per reduir aquest fenomen, tenint uns efectes més intensos en l'alleugeriment de les formes de pobresa més severes. Aquest és, si més no, l'efecte que, en termes generals, tenen aquests tipus de programes en l'entorn internacional més proper, tot i que amb diferències evidents entre països (Frazer i Marlier, 2009; Figari, Matsaganis i Sutherland, 2013; Barbier, 2017). No obstant, es pot avançar que els resultats que s'obtenen a partir de la simulació realitzada sobre el desplegament total de la RGC a l'àrea metropolitana de Barcelona són molt modestos en aquest sentit.

Si es pren com a referència la taxa de risc de pobresa moderada estàndard (60% de la mediana dels ingressos equivalents), la qual, de fet, serveix per fixar els objectius 2030 recollits al preàmbul de la pròpia Llei 14/2017, la RGC no tindria cap efecte de reducció de població metropolitana en risc de pobresa l'any 2017-2018<sup>13</sup>. Com es pot observar a la taula 8, després de la injecció d'ingressos que es deriva de la RGC, la taxa de risc de pobresa es manté inalterable en el 21,8%. Per tant, davant d'aquest resultat es pot afirmar que la prestació no és suficient per treure ningú de les situacions de risc de pobresa moderada. Sí que s'aprecia, en canvi, un efecte més clar en la reducció de la pobresa severa (40% de la mediana) i extrema (30% de la mediana), tot i que molt lleuger, reduint-les en 1 i 1,2 punts percentuals, respectivament. En la mateixa línia, també s'aprecia una modesta reducció de la intensitat del risc de pobresa. Per tant, tot indica que l'únic efecte que es pot esperar del desplegament total de la RGC a l'àrea

---

<sup>12</sup> El llindar de risc de pobresa per llars unipersonals a l'àrea metropolitana de Barcelona se situa en els 10.789,5 €/anuals, mentre que el llindar de l'IRSC vigent (2017) és de 7.967,73 €/anuals.

<sup>13</sup> Aplicant el llindar de risc de pobresa de l'àrea metropolitana de Barcelona.

metropolità de Barcelona és simplement que dignifiqui lleugerament les condicions de vida de la població que es troba en les situacions de pobresa més extremes. Pel que fa a la desigualtat d'ingressos, els resultats són igualment modestos. Si es mesura aquest fenomen a partir de l'índex de Gini, es pot observar que amb el desplegament total de la RGC, la desigualtat d'ingressos només es reduiria en 4 dècimes.

**Taula 8. Indicadors de risc de pobresa i desigualtat abans i després de la RGC (desplegament total). Àrea metropolitana de Barcelona, 2017-2018**

	Taxa de risc de pobresa (60% mediana)	Taxa de risc de pobresa severa (40% mediana)	Taxa de risc de pobresa extrema (30% mediana)	Intensitat de risc de pobresa	Coefficient de Gini
Abans estimació de la RGC	21,3%	7,6%	4,8 %	0,236	32,8
Després estimació de la RGC	21,3%	6,6%	3,6%	0,231	32,4

Nota: els llindars de risc de pobresa s'han establert en relació a la pròpia distribució d'ingressos de l'àrea metropolitana de Barcelona.

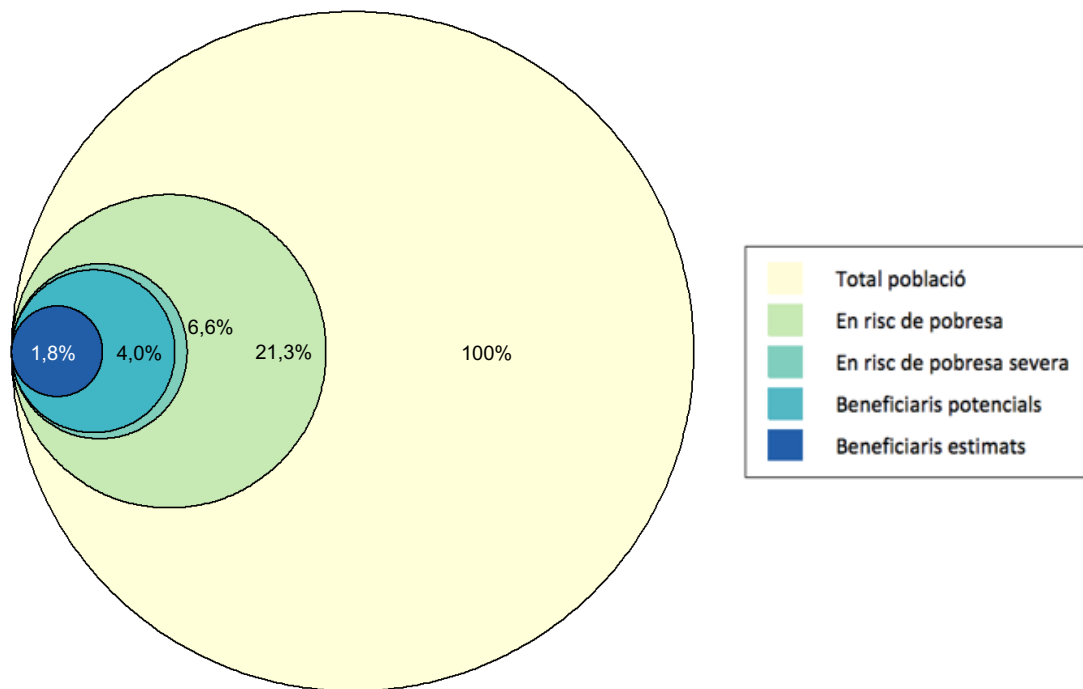
Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'IERMB i Idescat, Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida, 2017-2018.

Un aspecte que pot explicar la baixa incidència de la RGC en la reducció de la pobresa és la seva cobertura. Tal i com s'ha apuntat anteriorment, el desplegament total de la RGC arribaria només a l'1,8% de la població metropolitana l'any 2017-2018. Això significa el 8,5% de la població en risc de pobresa moderada i el 27,3% de la població en risc de pobresa severa. En el cas, de la RGI basca la prestació va arribar l'any 2018 al 5,1% de la població (un 6,1% de les llars), amb una reducció de la pobresa severa (40% de la mediana) de pràcticament 3 punts percentuals i de 2 punts en relació a la desigualtat d'ingressos (de la Rica, Gorjón, Romero i Vega, 2020). El 95,5% de la població sota llindar del 50% de la mediana d'ingressos del País Basc és beneficiària de la RGI (Noguera, 2019).

Si es consideressin uns requisits més laxos per tenir accés a la RGC, bàsicament basats en la insuficiència d'ingressos de la població, que és el que s'ha buscat en la simulació introduint el perfil E, la cobertura de la prestació arribaria al 4% del conjunt de la població metropolitana. Això significaria que percebrien la prestació, tant el 18,8% de la població en risc de pobresa moderada, com el 60,6% de la població en risc de pobresa severa.

En el gràfic 9 es pot visualitzar la cobertura de la RGC (cercle blau fosc, "beneficiaris estimats") en relació a les proporcions de població amb diferents intensitats de pobresa. Al mateix gràfic també es pot observar la cobertura que tindria la prestació relaxant els criteris d'accés ("beneficiàries potencials").

**Gràfic 9. Cobertura de la RGC (desplegament total). Àrea metropolitana de Barcelona, 2017-2018**



Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'IERMB i Idescat, Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida, 2017-2018.

Més enllà de la cobertura, una altra qüestió rellevant per entendre la incidència de la RGC en la reducció de la pobresa és la quantia de la prestació. L'indicador de l'adequació (*adequacy*) de la RGC, recollit a la taula 12, indica on se situa la mitjana d'ingressos de les llars beneficiàries una vegada reben la prestació en relació a la distribució d'ingressos del conjunt de la població. Segons l'estimació realitzada, en el cas del conjunt de les llars metropolitanas beneficiàries de la RGC, els seus ingressos se situarien de mitjana en el 31,1% de la mediana de la distribució dels ingressos del conjunt de la població metropolitana. Per tant, aquest percentatge se situaria fregant el llindar de risc de pobresa extrema (30% de la mediana) i significativament per sota del llindar de pobresa severa (40% de la mediana).

A més, s'observen diferències importants segons tipus de llars. En el cas de les llars unipersonals, aquest percentatge se situaria en el 33%, coincidint, per exemple, amb la mitjana de països de l'OCDE<sup>14</sup>, i per sobre del que registra el conjunt de l'estat espanyol (30%). Però, en canvi, quedaria per sota del que aconseguixen els sistemes de

<sup>14</sup> OCDE (2020), "Adequacy of minimum income benefits" (2018), consultable en aquest enllaç: <https://doi.org/10.1787/dcb819cd-en>.

garantia de rendes mínimes de França (40%) o d'Alemanya (46%) i molt lluny de la potència dels sistemes d'Irlanda (64%) o de Dinamarca (63%). Per altra banda, les llars beneficiàries de parelles amb dos infants se situarien amb una renda mitjana del 26,6% en relació a la mediana dels ingressos equivalents metropolitans, per tant, molt per sota de les llars unipersonals. Tot indica, per tant, que el disseny de la RGC no acaba de compensar prou bé la presència d'infants a les llars, generant dèficits de protecció per aquest col·lectiu. En aquest cas, sí que s'alinea amb la mitjana espanyola (27,0%) i se situa molt per sota de de la mitjana dels països de l'OCDE (38,0%).

**Taula 12. Adequació (*adequacy*) de la RGC (desplegament total) segons tipus de llar. Àrea metropolitana de Barcelona, 2017-2018**

	Llars unipersonals	Llars de parelles amb dos infants	Totes les llars
Adequació RGC	33,0%	26,6%	31,1%

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'IERMB i Idescat, Estadístiques metropolitanes sobre condicions de vida, 2017-2018.

En definitiva, aquests resultats posen de manifest les limitacions que presenta la RGC per tal de tenir una major incidència en la reducció de pobresa. Per una banda, la cobertura de la prestació es molt reduïda, un aspecte que té a veure amb la complexitat i les restriccions que plantejant els criteris d'elegibilitat establerts. Per altra banda, si bé l'adequació de la quantia de la prestació se situa, en general, propera a la mitjana de les que ofereixen programes de garantia de rendes similars instaurats als països de l'OCDE, demostra certes febleses en la protecció d'infants. Aquest aspecte demostra que hi ha marge de millora encara en el sistema a partir del qual s'estableixen les quanties de la prestació en relació a la composició de la llar.



## **5. EL PERFIL SOCIAL DELS BENEFICIARIS (ESTIMATS) DE LA RENDA GARANTIDA DE CIUTADANIA A BARCELONA**

Les dades d'origen administratiu, com els informes que periòdicament publica el Departament de Treball, Afers socials i Famílies de la Generalitat de Catalunya donen molt poca informació sobre les característiques socials de les persones beneficiàries de la RGC. Per tal de conèixer alguns dels trets principals d'aquesta població s'ha realitzat una aproximació a partir de l'Enquesta d'Usuaris de Serveis Socials de l'Ajuntament de Barcelona (en endavant, EUSS). Aquesta enquesta, realitzada l'any 2016, s'assimila en estructura a les EMCV i recull, en bona part, la mateixa informació. Això permet que es pugui aplicar la mateixa simulació de la RGC a les dades de l'EUSS. La diferència més important entre ambdues operacions estadístiques rau en la naturalesa de la mostra. Si bé en les EMCV la mostra és representativa del conjunt de la població metropolitana, en el cas de l'EUSS la mostra està formada íntegrament per usuaris i usuàries de Serveis Socials de l'Ajuntament de Barcelona. Per tant, a l'EUSS hi ha una àmplia representació de població amb manca de recursos econòmics, de manera que emergeixen molts més casos que compleixen els requisits de l'elegibilitat de la RGC. Això permet realitzar una aproximació a les característiques que podrien tenir els diferents perfils de beneficiaris de la RGC al municipi de Barcelona. Tanmateix, com ja s'ha indicat, la composició de la mostra de l'EUSS té unes característiques distintives pel fet de tractar-se únicament de població atesa pels serveis socials de la ciutat. Per aquest motiu, no és d'esperar que les dimensions dels perfils es corresponguin amb les de les estimacions fetes amb les EMCV. L'interès de l'exercici, en aquest cas, no recau tant en comparar els resultats entre les dues fonts de dades, com en obtenir més informació sobre la població potencialment beneficiària de la RGC, posant el focus sobre el segment de població més vulnerable.

Tal i com s'ha entès al llarg de l'informe, les persones beneficiàries són totes les persones que formen part de la unitat familiar de la persona a favor de la qual s'aprova la prestació econòmica de la renda garantida de ciutadania (titular). El quadre 13 recull les fitxes dels perfils de beneficiaris estimats mitjançant les dades de l'EUSS. L'objectiu que es persegueix en la secció és construir un retrat del tipus de persones i de llars que componen de forma majoritària cadascun dels perfils, així com la identificació de les diferències entre aquests.

**Quadre 13. Característiques sociodemogràfiques dels perfils de beneficiaris estimats de la RGC (desplegament total). Barcelona, 2016**

Perfil A	Característiques membres (%)		Característiques llar / habitatge (%)	
Activables	48,1	0-16 anys	100	Llars amb infants
Cap renda de treball	30,0	35-64 anys	68,0	Lloguer
Cap transferència	55,0	Dones	53,2	Humitats
	54,0	Nacionalitat espanyola	61,8	Endarreriments
	51,3	Salut bona o molt bona	85,7	Sobrecàrrega

Perfil B1	Característiques membres (%)		Característiques llar / habitatge (%)	
Activables	52,3	0-16 anys	100	Llars amb infants
Cap renda de treball	29,2	16-34 anys	50,8	Lloguer
Cap transferència	58,5	Dones	64,6	Humitats
Monoparentals	61,5	Nacionalitat espanyola	73,5	Endarreriments
	63,3	Salut bona o molt bona	100	Sobrecàrrega

Perfil B2	Característiques membres (%)		Característiques llar / habitatge (%)	
Adult ocupat a jornada parcial	53,6	0-16 anys	100	Llars amb infants
Cap transferència	29,7	35-64 anys	73,7	Lloguer
Monoparentals	66,9	Dones	60,1	Humitats
	56,7	Nacionalitat espanyola	50,6	Endarreriments
	57,6	Salut bona o molt bona	94,1	Sobrecàrrega

Perfil C	Característiques membres (%)		Característiques llar / habitatge (%)	
Activables	43,7	35-64 anys	52,7	Llars amb infants
Ingressos per atur	36,3	0-16 anys	72,6	Lloguer
Cap transferència <sup>altra</sup>	52,5	Dones	55,3	Humitats
	60,8	Nacionalitat espanyola	59,0	Endarreriments
	44,1	Salut bona o molt bona	72,6	Sobrecàrrega

Perfil D	Característiques membres (%)		Característiques llar / habitatge (%)	
Inactius	36,7	35-64 anys	44,2	Llars amb infants
Cap renda de treball	30,3	65 + anys	53,8	Lloguer
Cap ingrés per atur	57,4	Dones	62,9	Humitats
Ingressos per altres transferències	77,2	Nacionalitat espanyola	45,6	Endarreriments
	42,5	Salut dolenta o molt dolenta	59,4	Sobrecàrrega

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'IERMB i Idescat, Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida, 2017-2018.

El Perfil A estaria compost per famílies de més d'un adult amb infants dependents, on tots els adults actius es troben en situació d'atur, però no es cobren ni prestacions d'atur, ni de cap altre tipus. Majoritàriament no hi hauria agreujants de salut. Aquest perfil

resideix en gran mesura en habitatges de lloguer, patint sobrecàrrega en les despeses de l'habitatge. És el segon perfil que més pateix endarreriments en les despeses de subministraments (aigua, electricitat, gas).

El Perfil B1 es compon de famílies monoparentals on l'adult es troba en situació d'atur, però no rep prestació d'atur, ni de cap altre tipus. En general es tracta de famílies més joves que les del Perfil A i les del Perfil B2, i tendeixen a reportar millors nivells de salut que aquest. La meitat d'aquestes llars viu en habitatges de lloguer, la totalitat pateix sobrecàrrega de despeses de l'habitatge. Aproximadament 3 de cada 4 ha patit endarreriments en les despeses de subministraments, la qual cosa els situa com el perfil on es dona més sovint aquest tipus de problemàtica. També es tracta del perfil que amb major freqüència pateix problemes de goteres o humitats a l'habitatge.

El Perfil B2 es compon de famílies monoparentals on l'adult treballa a jornada parcial, i no es cobra cap tipus de prestació. Majoritàriament no hi hauria agreujants de salut. Es tracta del perfil que viu de lloguer amb més freqüència. Pràcticament la totalitat pateix sobrecàrrega de despeses de l'habitatge però, a diferència del Perfil B1, només 1 de cada 2 ha patit endarreriments en el pagament de subministraments.

El Perfil C també es compon majoritàriament de famílies de dos o més adults amb infants dependents, on tots els membres actius es troben a l'atur, i on es perceben prestacions d'atur per un import inferior al llindar de l'IRSC, i no es cobra cap altre tipus de prestació. El grup tendeix a reportar pitjors nivells de salut. El 72,4% viu de lloguer, i la mateixa proporció pateix sobrecàrrega de despeses de l'habitatge. Gairebé el 60% ha patit endarreriment en el pagament de subministraments.

El Perfil D és el que té major diversitat pel que fa a la composició de les llars. Les famílies de dos o més adults amb infants dependents segueixen sent majoritàries (44,2%), però a diferència dels altres perfils, hi ha una proporció considerable de llars sense infants (34,2%), i de llars unipersonals (21,6%). Es tracta del perfil amb la major proporció de gent gran i de població espanyola. Alhora, es tendeixen a tenir problemes de salut addicionals, amb un 42,5% dels casos reportant una salut dolenta o molt dolenta. La població d'aquest perfil és la que tendeix a viure de lloguer en menor proporció, però pateix problemes en les condicions d'habitabilitat amb una freqüència elevada. La sobrecàrrega de despeses de l'habitatge afecta pràcticament al 60% del grup, i l'endarreriment en el pagament de rebuts de subministraments a menys de la meitat, fent d'aquest grup el menys impactat per aquestes dificultats.

Més enllà de les distincions que emergeixen entre els diferents perfils de beneficiaris vinculades als diferents estadis del curs vital en què es troben, un dels elements comuns que emergeix en aquests resultats és la gran càrrega que suposen les despeses de l'habitatge i dels subministres per les seves llars. Aquesta és una qüestió fonamental que habitualment queda fora del disseny dels programes de rendes mínimes i que adquireix una especial rellevància en els àmbits urbans. Novament, el País Basc marca diferències en aquest sentit, ja que la consideració de l'habitatge dins de la cobertura de les necessitats bàsiques va ser incorporada a la Llei de garantia d'ingressos i per a la inclusió social l'any 2008 (Sanzo, 2019). Això s'ha materialitzat en un prestació complementària d'habitatge (PCV), la qual només es limita a la cobertura de despeses d'habitatges en lloguer. Aquesta qüestió, per tant, tampoc està resolta encara en el sistema de garantia d'ingressos català, la qual adquireix una gran rellevància en el context de Barcelona i la seva àrea metropolitana per tal d'articular una protecció social més efectiva.

## 6. ELEMENTS DE VALIDACIÓ DE LA SIMULACIÓ ESTADÍSTICA

A partir de 2018, Idescat ha començat a oferir anualment informació sobre el desplegament de la RGC. En concret, es publiquen dades sobre el nombre mitjà de prestacions, la prestació mitjana i l'import anual de la prestació. Aquesta informació es proporciona per a Catalunya, pels àmbits del Pla territorial i per municipis<sup>15</sup>. Malgrat tot, aquesta informació de moment encara és incompleta, ja que inclou només les prestacions concedides per la via del Servei d'Ocupació de Catalunya. Això només cobriria tres dels perfils de beneficiaris contemplats en la simulació realitzada en aquest estudi, es correspondria amb els perfils "activables", l'A, el B1 i el B2. No obstant, el contrast d'aquesta informació amb els resultats obtinguts a la simulació per aquests dos perfils podria servir com a exercici de validació del mètode d'estimació utilitzat. A la taula 14 es presenten algunes dades al respecte.

**Taula 14. Contrast entre registres de la RGC (2018) i l'estimació realitzada de la RGC (2017-2018), perfils A, B1 i B2. Barcelona i àrea metropolitana de Barcelona**

		Nombre mitjà de prestacions	Mitjana de persones beneficiàries	Cost anual (milions €)	Prestació mitjana a desembre (€/mensuals)
Registres administratius (Idescat)	Àrea metropolitana de Barcelona	8.223	18.918	71,7	688*
	Barcelona	3.158	6.239	26,6	635
Estimació a partir de EMCV	Àrea metropolitana de Barcelona	8.732	19.257	108,2	1.032,82
	Barcelona	3.669	5.342	41,5	943,41

\* Aquesta dada fa referència a l'Àmbit Metropolità, un territori conformat per les comarques del Barcelonès, el Maresme, el Vallès Occidental, el Vallès Oriental i el Baix Llobregat. Molt més ampli, per tant, que els 36 municipis de integren l'àrea metropolitana de Barcelona.

Font: Idescat, a partir de dades del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies, Generalitat de Catalunya; IERMB, estimació a partir de les Estadístiques metropolitanas sobre condicions de vida, 2017-2018.

En general, el que reflecteixen aquestes dades és que l'estimació realitzada a partir de les EMCV aconsegueix uns resultats molt consistents pel que fa al nombre de persones beneficiàries i el nombre de prestacions concedides. Com es pot observar a la taula 14 les dades tant pel municipi de Barcelona com per el conjunt de l'àrea metropolitana s'apropen bastant, malgrat que les EMCV no han permès aplicar tots els requisits d'elegibilitat de la RGC, com, per exemple, el fet de portar un mínim de dos anys de residència a Catalunya o no haver causat una baixa voluntària d'un lloc de treball en els darrers 12 mesos. De fet, aquests elements haurien d'explicar gran part de la lleu

<sup>15</sup> A l'annex estadístic s'inclou la informació sobre l'evolució del nombre de beneficiaris i beneficiàries de la RMI/RGC en cada municipi metropolità.

tendència a sobreestimar tant el nombre mitjà de prestacions com la mitjana de persones beneficiàries. Només, en el cas de l'estimació de la mitjana de persones beneficiàries no es produeix aquesta sobreestimació.

D'altra banda, sí que es detecten desajustos considerables en l'estimació del cost total de la prestació, respecte les dades publicades per la Generalitat de Catalunya. Hi ha diversos motius que permeten explicar plausiblement aquest desajust. En primer lloc, perquè l'estimació de la RGC s'ha realitzat per l'escenari del seu desplegament total, previst per l'abril de 2020. Com és sabut el desplegament de la RGC és progressiu i l'any 2018 les quanties de la prestació tenen com a referència el llindar del 91% de l'IRSC. En canvi, a la simulació s'ha fet utilitzant el 100% de l'IRSC, que és el que s'establirà quan es completi el desplegament. Aquesta diferència metodològica explicaria un 9% de les diferències en el cost total (aproximadament 10 milions d'euros). En segon lloc, a la simulació s'ha treballat amb el supòsit que l'assignació de les transferències a les llars beneficiàries al llarg del període de tot un any, mentre que en la realitat la transferència pot durar des d'uns mesos a diversos anys. La informació sobre la durada mitjana de les prestacions no és d'accés públic, pel que el pes concret d'aquesta informació en la magnitud de la sobreestimació no s'ha pogut contrastar. I en tercer lloc, en la simulació s'ha fet una assignació automàtica de l'incentiu de 150 €/mensuals condicionats a la participació en un pla d'inserció social o laboral. Al voltant d'un 10% dels titulars que podrien beneficiar-se d'aquest complement no el reben, el que podria estimar-se en uns tres milions i mig d'euros anuals addicionals.

Tots aquests elements s'han de tenir presents a l'hora d'interpretar els resultats que s'ofereixen en aquest informe.

## CONCLUSIONS

Els resultats d'aquest estudi, amb les seves limitacions, ofereixen una aproximació de l'abast que tindrà el desplegament total de la RGC a Barcelona i la seva àrea metropolitana. Això permet reflexionar sobre les llums i les ombres d'aquest nou programa de garantia de rendes i sobre els seus efectes en la metròpoli. Una de les conclusions més importants que es poden extreure d'aquest treball és que es confirma el modest efecte que tindrà la RGC en termes de reducció de pobresa a l'àrea metropolitana de Barcelona. Pràcticament, s'identifiquen reduccions molt lleus de la intensitat de la pobresa en les situacions més extremes, així com una reducció de la desigualtat d'ingressos molt poc significativa.

La inevitable comparació amb d'altres programes de rendes mínimes similars de l'Estat espanyol situen a la RGC en el primer tram en relació al nivell de les quanties de la prestació, però cau al segon grau pel fa a l'esforç pressupostari i als nivells de cobertura. Per tant, resulta evident que si no s'augmenta el pressupost destinat per habitant en aquest programa, el qual s'hauria de quadruplicar o quintuplicar per arribar al nivell dels programes més generosos en aquest sentit (País Basc, Navarra, Astúries), serà pràcticament impossible assolir uns resultats relativament importants en termes de protecció social. Això implicaria també suavitzar més els criteris de l'elegibilitat de la prestació, actualment força restrictius. En aquest sentit, estudiar la possibilitat d'ampliar la compatibilitat de la prestació amb les rendes del treball, més enllà del cas que preveu actualment, seria un pas endavant important per millorar la seva cobertura reduint a l'hora la trampa de la pobresa.

La RGC demostra també certs dèficits en l'adequació de la quantia de la prestació a la composició de les llars. La presència d'infants no queda ben compensada amb el disseny actual, un aspecte que reforça la importància de mantenir per part de l'Ajuntament de Barcelona suports econòmics específics per la infància, com ara el Fons 0-16. Per altra banda, també adquireix cada cop més rellevància la necessitat d'estudiar des de l'àmbit local d'altres fórmules de garantia d'ingressos capaces de compensar les despeses de l'habitatge. Hi ha exemples d'èxit en altres contextos autonòmics en aquest sentit (Sanzo, 2019). En un escenari on la RGC ampliés significativament la seva cobertura, tindria molt sentit impulsar a escala metropolitana una prestació de garantia d'ingressos complementària capaç de compensar les despeses de l'habitatge, particularment en el cas dels llogaters. Aquesta prestació es podria nodrir en part dels

recursos destinats als ajuts d'urgència social municipals, com ja s'ha apuntat alguns estudis (Navarro-Varas, Ordás-García, Antón-Alonso, Porcel i Cruz, 2017; Navarro-Varas et al., 2019). Aquesta mesura s'hauria d'acompanyar paral·lelament per algun mecanisme de control dels preus dels lloguers de l'habitatge que impedeixi que absorbeixin l'import d'aquesta prestació (Noguera, 2019). Tot plegat contribuiria a construir un sistema de protecció social més sòlid per avançar en la lluita contra la pobresa a la metròpoli de Barcelona, millorant considerablement el benestar de la població més necessitada, tal i com ja han posat de manifest d'altres recerques com la del B-Mincome (Laín, 2019).



## REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Aguilar-Hendrikson, M., Arriba, A. i Moreno, G. (2019). “La garantía de ingresos mínimos”. A Fundació FOESSA (Ed.), *VIII Informe sobre exclusión y desarrollo social en España* (pp. 1–50). Madrid: Fundació FOESSA.
- Ayala, L., Arranz, J. M., García-Serrano, C. i Martínez-Virto, L. (2016). *El sistema de garantía de ingresos en España: tendencias, resultados y necesidades de reforma*. Resumen ejecutivo, proyecto PROGRESS.
- Barbier, J. C. (2017) “L’assistance sociale en Europe: traits européens d’une réforme et persistance de la diversité des systèmes (1988-2017)”. *Revue Française des Affaires Sociales*, pp. 15–45.
- Casado, D., Blasco, J. i Ferrer, J. (2010). *Informe final d’avaluació. Programa interdepartamental de la Renda Mínima d’Inserció*. Barcelona: Ivàlua.
- de la Rica, S., Gorjón, L., Romero, G. i Vega, A. (2020). *Pobreza y desigualdad en Euskadi*. Bilbao: Fundació Iseak.
- Figari, F., Matsaganis, M. i Sutherland, H. (2013) “Are European social safety nets tight enough? Coverage and adequacy of minimum income schemes in 14 EU countries”. *International Journal of Social Welfare*, 22(1), pp. 3–14.
- Frazer, H. i Marlier, E. (2009). *Minimum income schemes across EU member states* Synthesis report. EU Network of National Independent Experts on Social Inclusion. Brusel·les: European Commission.
- Gutiérrez, E. (2014). *Nova pobresa i renda mínima d’inserció. Dossier Catalunya Social, vol. 35*. Barcelona: Taula d’entitats del Tercer Sector Social de Catalunya.
- Laín, B. (2019). *Informe de resultats preliminars del projecte pilot B-MINCOME (2017-2018): Combinant una renda mínima garantida i polítiques socials actives en zones urbanes desfavorides de Barcelona*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona.
- Navarro-Varas, L., Ordás-García, C., Antón-Alonso, F., Porcel, S. i Cruz, I. (2017). *L’atenció local de la pobresa i la desigualtat social a la metròpoli de Barcelona*. Barcelona: Àrea Metropolitana de Barcelona i Institut d’Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona.
- Navarro-Varas, L., Porcel, S. i Cruz, I. (2019). “I si pensem en una política de garantia de rendes per a la ciutat real?” *Barcelona Societat*, 23, pp. 66–81.
- Noguera, J. A. (2017). “L’acord per la Renda Garantida a Catalunya: una avaluació d’urgència”. *Blog Llei d’Engel*. Consultable a: <http://lleienyel.cat/avaluacio-urgencia-rgc/>
- Noguera, J. A. (2019). “Las rentas mínimas autonómicas en España: balance y retos de futuro”. A J. Sevilla (Ed.), *Reforçar el benestar social: de l’ingrés mínim a la renda bàsica* (pp. 40–61). Barcelona: Fundació “La Caixa”.
- Purcalla, M.A. (dir.) (2006) *La renda mínima d’inserció en el sistema de protecció social*. Barcelona: Institut d’Estudis Autònoms, Generalitat de Catalunya.
- Rodríguez Cabrero, G. (2009) *Valoración de los programas de rentas mínimas en España*. EU network of independent experts on social inclusion, Brusel·les: European Commission.
- Sanzo, L. (2013). “La política de garantía de ingresos en Euskadi”. *Zerbitzuan*, 53, pp. 9–28.

Sanzo, L. (2019). “L’ experiència basca de garantia d’ ingressos (el sistema RGI/PCV/AES)”. *Barcelona Societat*, 23, pp. 38–51.

SiiS-Centro de Documentación y Estudios. (2020). *Características de las prestaciones de garantía de ingresos mínimos: revisión autonómica*. Donostia: Fundación Eguia-Careaga.

## ANNEX ESTADÍSTIC

**Taula A.1. Evolució del nombre de beneficiaris RMI/RGC\* segons municipi. Àrea metropolitana de Barcelona, 2009-2018**

Municipis	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Badalona	--	3.327	3.319	3.712	3.032	3.627	4.227	3.881	--	3.984
Badia del Vallès	--	--	--	--	--	--	126	310	--	313
Barberà del Vallès	137	184	147	136	127	146	169	164	--	169
Barcelona	6.648	7.611	5.816	5.187	5.158	5.448	5.776	6.435	--	6.239
Begues	2	1	1	0	4	5	6	--	--	15
Castellbisbal	14	24	29	25	47	25	2	--	--	9
Castelldefels	310	461	404	334	322	329	358	324	--	277
Cerdanyola del Vallès	--	327	379	324	346	281	--	345	--	320
Cervelló	12	13	13	15	15	0	0	--	--	23
Corbera de Llobregat	--	--	--	--	--	--	--	--	--	42
Cornellà de Llobregat	260	698	672	350	390	--	--	1.119	--	645
Esplugues de Llobregat	--	--	299	220	205	235	224	137	--	147
Gavà	143	376	162	209	329	301	316	324	--	324
Hospitalet de Llobregat, l'	540	828	743	668	711	761	857	1.784	--	1.709
Molins de Rei	--	--	66	72	70	73	73	51	--	33
Montcada i Reixac	401	518	479	413	342	110	144	452	--	491
Montgat	--	--	--	--	--	20	26	--	--	45
Pallejà	--	--	0	--	--	24	21	--	--	19
Palma de Cervelló, la	--	--	0	--	--	0	0	--	--	--
Papiol, el	15	27	28	29	34	12	9	--	--	7
Prat de Llobregat, el	450	622	540	461	412	421	542	381	--	372
Ripollet	82	111	0	123	141	179	195	452	--	468
Sant Adrià de Besòs	895	1.125	1.018	741	878	892	931	547	--	622
Sant Andreu de la Barca	--	--	135	205	126	153	161	110	--	128
Sant Boi de Llobregat	--	--	0	--	--	582	616	577	--	522
Sant Climent de Llobregat	0	0	0	0	0	0	0	8	--	--
Sant Cugat del Vallès	24	33	42	8	17	157	167	178	--	125
Sant Feliu de Llobregat	--	--	0	--	96	136	131	88	--	62
Sant Joan Despí	144	249	237	249	236	181	166	134	--	132
Sant Just Desvern	--	--	0	17	13	8	8	--	--	12
Sant Vicenç dels Horts	158	230	264	247	293	0	0	280	--	236
Santa Coloma de Cervelló	12	16	20	18	20	22	22	--	--	20
Santa Coloma de Gramenet	1.844	2.401	2.151	1.737	1.680	1.757	--	1.054	--	1.123
Tiana	--	--	0	--	--	7	7	--	--	7
Torrelles de Llobregat	2	2	3	4	5	8	7	--	--	--
Viladecans	--	--	0	--	--	170	170	395	--	278
<b>Àrea metropolitana de Barcelona</b>	<b>12.092</b>	<b>19.184</b>	<b>16.966</b>	<b>15.506</b>	<b>15.051</b>	<b>16.070</b>	<b>15.459</b>	<b>19.530</b>	<b>--</b>	<b>18.918</b>

\* De l'any 2009 a 2015 són beneficiaris RMI a 31 de desembre. Del 2018 és nombre mitjà anual de beneficiaris.  
Font: Idescat, Estadística de rendes d'inserció social (RIS).

